

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД 5510100; 5111000-3.17
2021 йил “4” июн

Соғлиқни сақлаш вазирлиги
121-сонли буйруқ
2021 йил “4” июн

ПСИХИАТРИЯ, НАРКОЛОГИЯ МОДУЛ ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	500000 -	Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот
Таълим соҳаси:	510000 -	Соғлиқни сақлаш
Таълим йўналиши:	5510100 -	Даволаш иши
	5111000 -	Профessional таълими (5510100-Даволаш иши)

Тошкент – 2021

Тузувчилар:

- Ашуров З.Ш.** - ТТА, “Психиатрия ва наркология” кафедраси мудири, т.ф.д.
- Талипова Н.Ш.** - ТТА, “Психиатрия ва наркология” кафедраси катта ўқитувчиси
- Ражабов М.Н.** - ТТА, “Психиатрия ва наркология” кафедраси ассистенти

Такризчилар:

- Ходжаева Н.И.** ТТА, “Психиатрия ва наркология” кафедраси профессори, т.ф.д.
- Абдуллаева В.К.** - ТошПМИ психиатрия, наркология, болалар психиатрияси, тиббий психология ва психотерапия кафедраси мудири, т.ф.д.

Модул дастури Тошкент тиббиёт академиясида ишлаб чиқилди.

Модул дастури Тошкент тиббиёт академияси кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2021 йил “26” майдаги “12”-сонли баённома).

Модул дастури Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тиббиёт ва фармацевтика узлуксиз касбий таълими муассасалараро Мувофиқлаштириш кенгашининг 2021 йил “13” апрелдаги 3-сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2021 йил “4” июндаги 121-сонли буйруғининг 1-илоvasи билан модул дастури рўйхати тасдиқланган.

1.Ўқув модулининг долзарблиги ва олий таълимдаги ўрни

Модул дастури Ўзбекистон Республикаси Давлат таълим стандарти ва бакалаврият таълим йўналиши малака талабларига асосланган ҳолда тузилган. Ушбу дастур асосида замонавий педагогик технологияларни ўқитиш жараёнида қўллаган ҳолда, талабани назарий маълумотидан бошланғич амалий кўникмаларни фантомларда бажаришга ўргатиб, орттирилган кўникмаларни замонавий тиббий технологиялар орқали клиник амалиёт билан уйғунлаштирган ҳолда қўллашга имкон яратади.

Психиатрия, наркология модули тиббиёт олийгоҳлари даволаш иши ва професстонал таълим йўналишларининг 5 курс талабалари учун ўқув дастури сифатида қабул қилинган. Ушбу модул руҳий бузилишларнинг алоҳида белгилари (симптомлари), синдромлари, уларнинг юзага келиш механизми ва ривожланишини ёритиб берувчи – умумий психиатрия, руҳий бузилишларнинг алоҳида нозологик шакллари, клиник кўриниши, кечиш хусусиятлари, қиёсий ташхисоти, даволаш, профилактика чора – тадбирларини кўриб чиқувчи – хусусий психиатрия ҳамда психофаол моддаларни қабул қилиш натижасида келиб чиқадиган руҳий ва жисмоний қарамлик муаммоларини ўрганувчи – наркология мутахассислиги асосларини ўз ичига қамраб олади.

Психиатрия, наркология модулида кўриб чиқиладиган бузилишлар (патологиялар) бошқа тиббий мутахассисликларга тегишли касалликлар таркибида ҳам кузатилганлиги учун, ушбу мавзуларни талабалар ўзлаштириб олишлари мақсадга мувофиқдир.

Модул дастури бошқа модуллар билан алоқаси: ички касалликлар, эндокринологик касалликлар, асаб касалликлари, юқумли касалликлар.

2.Ўқув модулининг мақсади ва вазифалари

2.1. Модулнинг мақсади – талабаларни клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга қаратилган услубларни замонавий педагогик технологиялар орқали психиатрик ва наркологик касалликларнинг келиб чиқиш сабаблари, клиник кўринишлари, кечиш турлари, ташхис ва қиёсий ташхислари ҳамда даволаш ва парвариш усуллари, касалликни олдини олиш чора – тадбирларини ўргатишдан иборатдир.

2. Модулнинг вазифалари:

- модулнинг бўлимларига тегишли билимлар билан талабаларни босқичма – босқич таништира бориш;
- ўргата бориш ва кўникмаларни ҳосил қилиш;

- янги педагогик технологияларни дарс жараёнига тадбиқ этиб, талабани клиник фикрлаш қобилиятини ўстириш ва билимини сақлаш даражасини ошириш;
- талабанинг клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга;
- модул соҳасига тааллуқли психиатрик ва наркологик беморларни ташхиси ва қиёсий ташхис босқичларини, даволаш, парвариш ва профилактика усулларининг зарурий жиҳатлари тўғрисида маълумот бериш.

2.3. Модул бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар:

Талаба:

- этика ва деонтологиянинг асосий принциплари;
- аҳолига психиатрик ва наркологик ёрдамни ташкиллаштиришнинг асосий принциплари;
- Психиатрия, наркологияда қўлланилувчи асосий замонавий текширув усулларини;
- кенг тарқалган руҳий ва наркологик касалликларнинг этиопатогенези, клиникаси, кечуви ва прогнози;
- психофармакотерапия ва психопрофилактиканинг асосий принциплари тўғрисида **тасаввурга эга бўлиши**;
- психиатрик ва наркологик беморларда асосий текшириш усулларини ўтказишни (сўров, кўрик, руҳий ҳолатни баҳолаш);
- етакчи клиник синдромни ажрата олишни;
- клиник симптоматикаси ўхшаш касалликларни қиёсий ташхислаш;
- руҳий ва наркологик беморларни амбулатор даволаш ва госпитализация қилиш учун кўрсатмаларни аниқлашни;
- психопрофилактика ва психогигиенанинг чора тадбирларини **билиши ва улардан фойдалана олиши**;
- руҳий беморларда профессионал сўров ўтказиш ва уларнинг руҳий ҳолатини ёритиш;
- психомотор қўзғалишни бартараф этиш ва беморларни фиксациясини амалга ошириш;
- ПАВ(психоактив восита)га қарамликнинг объектив белгиларини аниқлаш;
- ўткир алкоголь интоксикациясида биринчи ёрдам кўрсатиш;
- нейролептик синдромни бартараф қилиш;
- суицидал хулқли беморларни аниқлаш ва уларга ёрдам кўрсатиш;
- эпилептик тутқаноқ ва эпилептик статусда шошинч ёрдам кўрсатиш

малакаларига (шу жумладан клиник амалий кўникмаларига) эга бўлиши керак.

3. Асосий қисм

3.1. Модулдаги маъруза машғулотлари мавзулари ва мазмуни, ташкил бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

9-семестр:

1-мавзу. Психиатрия модулига кириш. Психиатрия модули тарихи ва культурал йўналишлари. Идрок ва сезги бузилишлари.

2-мавзу. Тафаккур, хотира, диққат, интеллект патологияси

3-мавзу. Ҳиссиёт, ирода, майл, ҳаракат фаолияти ва онг бузилишлари.

10-семестр:

4-мавзу. Шахс ва мослашув бузилишлари. Психопатия. Шахслараро муносабат бузилишлари. Психогениялар. Стресс билан боғлиқ невротик ва соматоформ бузилишлар.

5-мавзу. Соматик касалликлардаги руҳий ва ҳулқ-атвор бузилишлари. Тиббиётда психосоматика йўналиши.

3.2. Модулдаги амалий машғулотларнинг мавзулари, ташкил этиши бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Модул бўйича машғулотлар 50% назарий (маъруза ва амалий машғулот) ва 50% амалий қисм (ўқув клиник амалиёт)дан иборат бўлган ҳолда ўтказилади. Амалий машғулотнинг назарий ва амалий қисми ўзаро боғлиқ ҳолда ўтказилади.

3.2.1. Амалий машғулотларнинг мавзулар рўйхати:

9-семестр:

1-мавзу. Психиатрия ёрдамини ташкил қилиш. Психиатрия ҳуқуқий асослари. Идрок, сезги, патологияси.

2-мавзу. Тафаккур патологияси.

3-мавзу. Хотира, диққат ва интеллект бузилишлари.

4-мавзу. Ҳиссиёт, ирода ва мақсадли фаолият патологияси.

5-мавзу. Онг патологияси. Онг бузилиши синдромлари.

6-мавзу. Асосий психопатологик синдромлар.

7-мавзу. Етук ёшдаги шахс ва ҳулқ-атвор бузилишлари. Психопатиялар.

8-мавзу. Психогениялар. (Стресс билан боғлиқ невротик ва соматоформ бузилишлар). Тиббиётда психосоматика йўналиши.

9-мавзу. Соматик, эндокрин ва юкумли касалликлар билан боғлиқ руҳий бузилишлар.

10-семестр:

10-мавзу. Шизофрения. Кечиш турлари ва шакллари.Аффектив бузилишлар. Депрессиялар, биполяр аффектив бузилишлар.

11-мавзу. Инволюцион ва қарилик ёшидаги руҳий бузилишлар.

12-мавзу. Эпилепсия касаллиги ва эпилептиформ синдромлар, қиёсий ташхисот ва шошилишч ёрдами. Бош мия жароҳатларидаги руҳий бузилишлар.

13-мавзу. Алкогол қабул қилиш натижасидаги руҳий ва ҳуқ-атвор бузилишлари.

14-мавзу. Наркомания ва токсикоманиялардаги руҳий ва ҳуқ-атвор бузилишлари. Нокимёвий аддикциялар.

15-мавзу. Шошилишч ҳолатлар. Психофармакотерапия асослари. Биологик даво ва психиатрияда психотерапия.

3.2.2. Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академик гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилади.

Амалий машғулотларни ўтказишда қуйидаги дидактик тамойилларга амал қилинади:

- Амалий машғулотларни мақсадини аниқ белгилаб олиш;
- Ўқитувчининг инновацион педагогик фаолияти бўйича билимларни чуқурлаштириш имкониятларига талабаларда қизиқиш уйғотиш;
- Талабада натижани мустақил равишда қўлга киритиш имкониятини таъминлаш;
- Талабани назарий-методик жиҳатдан тайёрлаш ва ҳ.к.

3.2.3. Модулни ўқитиш давомида эгалланадиган амалий кўникмалар ва компетенциялар:

Модул давомида талабалар амбулатор шароитда психиатрик ва наркологик беморларда асосий текшириш усуллари ўтказишни (сўров, кўрик, руҳий ҳолатни баҳолаш), етакчи клиник синдромни ажрата олишни, клиник симптоматикаси ўхшаш касалликларни қиёсий ташхислашни, руҳий ва наркологик беморларни амбулатор даволаш ва госпитализация қилиш учун кўрсатмаларни аниқлашни ва шошилишч ёрдам кўрсата олиш кўникмаларига эга бўлиши керак.

Модул давомида эгалладиган амалий кўникмалар рўйхати:

Ўқув (клиник) амалиётини ўтиш даврида талабалар қуйидаги амалий кўникмаларни ўзлаштиришлари кўзда тутилган.

1. Руҳий беморларда профессионал сўров ўтказиш ва уларнинг руҳий ҳолатини ёритиш;
2. Психомотор қўзғалишни бартараф этиш ва беморларни фиксациясини амалга ошириш;
3. ПАВ(психоактив восита)га қарамликнинг объектив белгиларини аниқлаш;
4. Ўткир алкоголь интоксикациясида биринчи ёрдам кўрсатиш;
5. Нейролептик синдромни бартараф қилиш;
6. Суицидал хулқли беморларни аниқлаш ва уларга ёрдам кўрсатиш;
7. Эпилептик тутқаноқ ва эпилептик статусда шошилиш ёрдам кўрсатиш.

Модул давомида эгалладиган компетенциялар (номи, коди) рўйхати:

УК 1¹. Абстракт фикр юритиш, ходисаларни таҳлил ва синтез қилиш қобилиятига эга бўлиш;

УК 2. Дунёқарашни шакллантириш учун фалсафий билимларнинг асосларидан фойдаланиш қобилияти;

УК 3. Ностандарт вазиятларда ҳаракат қилиш қобилияти, қабул қилинган қарорлар учун ижтимоий ва ахлоқий жавобгарликни олишга тайёрлик;

УК 4. Ўз-ўзини ривожлантиришга, англашга, ўқишга, ижодий салоҳиятдан фойдаланишга тайёмеёрлик;

УК 5. Фавқулоддаги вазиятларда биринчи тиббий ёрдам техникасини, ҳимоя усуллари кўллашга тайёрлик;

УКК 1². Касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини ахборот, библиографик манбалар, биотиббӣёт терминологияси, ахборот-коммуникация технологиялари ва ахборот хавфсизлигининг асосий талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилишга тайёрлик;

УКК 2. Профессионал фаолиятдаги муаммоларни ҳал қилиш учун оғзаки ва ёзма равишда рус ва хорижий тилларда мулоқот қилишга тайёрлик;

УКК 3. Тиббий ҳужжатларни юритишга тайёргарлик;

УКК 4. Касбий муаммоларни ҳал қилишда дори воситаларини ва уларнинг комбинацияларини тиббий мақсадларда ишлатишга тайёрлик;

УКК 5. Беморларга бирламчи тиббий ёрдам кўрсатишни ташкил этиш ва дастлабки тиббий санитар ёрдам кўрсатишни таъминлашга тайёрлик;

¹ УК- умумий компетенция

² УКК – умумий касбий компетенция

УКК 6. Тиббий ёрдам кўрсатишда кўзда тутилган тиббий асбоблардан фойдаланишга тайёрлик.

Модул давомида ўқув (клиник) амалиётни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Талабаларнинг “Психиатрия, наркология” модули бўйича клиник амалиёти таълим жараёнининг 50%ини ташкил қилади ва амалий машғулотлар ШРККШ ва РКРШ стационар бўлимларида ўтказилади.

Амалий машғулотда амалий кўникмаларга ўргатиш жараёни батафсил режалаштирилади ва бир неча босқични ўз ичига олади:

1. Биринчи босқич – машғулотнинг мақсади ва вазифаларидан келиб чиқган ҳолда ўрганилаётган амалий кўникмани ўрганиш мотивацион асоси аниқланади, унинг назарий жиҳатлари муҳокама қилинади. Амалий кўникмаларни амалга ошириш учун керакли асбоб-анжомлар ишлаш механизми, ишлатиш қоидалари билан талабар таништирилади.

Биринчи босқични амалга ошириш учун кафедрада барча асбоб анжомлар мавжуд ва ишчи ҳолатда бўлиши лозим.

2. Иккинчи босқич – амалий кўникмани намоиш қилиб бериш ва кўп марта машқ қилиш. Бу босқични амалга ошириш учун амалий кўникмаларни қадамма қадам алгоритми педагог томонидан ва видеофильмлар орқали намоиш этилади, алгоритм асосида босқичма-босқич тўғри бажаришга алоҳида эътибор қаратилади. Талаба амалий кўникмани мустақил, бироқ педагог назорати остида муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенларда, кўп марта машқ қилиб ўрганадилар. Бошида барча босқичларини алоҳида, кейинчалик умумлаштирган ҳолда тўлиқ ва тўғри бажара олгандан сўнг беморда қўллашга рухсат берилади (имитацион тренинг).

Иккинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган амалий кўникмалар қадамма қадам алгоритми ва видеофильми, ўқув-услубий қўлланмаси, бажариш схемаси ёки техникаси ва ҳ.к., баҳолаш мезонлари ишлаб чиқилган бўлиши лозим. Муляжлар, тренажёрлар, фантомлар ва манекенлар, имитаторлар, асбоб анжомлар бўлиши лозим ва керакли шарт шароитлар (максимал даражада иш шароитига яқин моделлаштирилган) яратилиши лозим. Бу босқичда педагог назорат қилади ва керак бўлганда талабалар ишидаги хатоликларни тўғирлайди. Бу жараёнда талаба ҳаракатлари видеотасвирга олиниб ўзига намоиш этилиши, танқидий муҳокама қилиниши мумкин. Талаба, унинг хатоси нимада эканлигини, ўқитувчига ва бошқа талабаларга тушунтириб беради ва сўнгра муолажани такрорлайди. Интерфаоллик шунда намоён бўладики, бунда бошқа талабалар эксперт

сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда иштирок этадилар. Амалий кўникма афтоматизм даражасигача етказилиши мақсадга мувофиқ.

3. Учинчи босқич - ўрганилган билим ва амалий кўникмани беморда қўллаш. Бу босқичда талаба ўзлаштирилган билим ва амалий кўникмани турли хил клиник ҳолатларда (шу жумладан шошилиш ҳолатларда) қўллашга, олинган натижаларни таҳлил қилишга ва шу маълумотлар асосида ҳаракат тактикасини белгилашга педагог назоратида ўргатилади.

Учинчи босқични амалга ошириш учун кафедра томонидан ишлаб чиқилган ўқув, услубий қўлланмалар, фотосуратлар, вазиятли масалалар ва тестлар тўплами, кейслар, клиник протоколлар, диагностика ва даволаш стандартлари, ўргатувчи касаллик тарихлари ва амбулатор карталар ва ҳ.к. ишлатилиши лозим. Интерфаоллик шунда намоён бўладики, бунда бошқа талабалар нафақат эксперт сифатида чиқишда ва ўқитилаётган талабанинг амалий кўникмани тўғри ўзлаштирганлигини баҳолашда балки командада ишлашда иштирок этадилар.

4. Тўртинчи босқич – ҳулоса. Бу босқичда педагог талаба томонидан олинган билим ва эгаллаган кўникмани беморларда, турли хил вазиятларда, фаолият жараёнида тўғри ва тўлиқ қўллай олишига ишонч ҳосил қилиши керак ва шунда амалий кўникма ўзлаштирилди деб ҳисобланади.

Тўртинчи босқични амалга ошириш учун талаба бемор билан мустақил ишлаши педагог томонидан назорат қилинади, тиббий ҳужжатларни, касаллик тарихини ёзиб ҳимоя қилганда баҳоланади.

Машғулот сўнггида ўқитувчи ҳар бир талабанинг амалий кўникмани ўзлаштирганлигини тасдиқлайди. Талаба амалий кўникмани ўзлаштира олмаган вазиятларда, машғулотдан ташқари вақтда мустақил ўзлаштириш тавсия этилади ва педагогга қайта топширади. Талаба барча амалий кўникмаларни ўзлаштирган ҳолда модулни ўзлаштирган ҳисобланади.

4. Мустақил таълим ва мустақил ишлар, ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

4.1. Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулар рўйхати:

9-семестр:

1. Психиатрияда этика. Стигма.
2. Ниқобланган депрессия.
3. Болалар ва ўсмирлардаги шахс ва ҳуқ-атвор бузилишлари.
4. Ятрогениялар.
5. Диссоциатив бузилишлар.

6. Эпилептиформ синдромлар.
7. Болалар аутизми.
8. Шизофрения касаллигида реабилитация муаммоси.
9. Турли этиологияли деменциялар
10. Педагогик қолоқлик.

10-семестр:

11. Табiiй офат ва фалокатлар натижасидаги руҳий бузилишлар.
12. Кимёвий қарамлик турлари.
13. Нокимёвий қарамлик турлари.
14. Психогигиена ва психопрофилактика асослари.
15. Соматоформ бузилишлар.

4.2. Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг шакллари:

Психиатрия, наркология модули бўйича тавсия этилаётган мустақил ишлар модул тизимида турли хил шаклда амалга оширилади:

- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайёрлаш;
- модулнинг бўлимлари ёки мавзулари устида махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича ишлаш ва маърузалар қилиш;
- илмий мақола, анжуманга маъруза тезисларини тайёрлаш;
- вазиятли ва клиник муаммоларга йўналтирилган вазиятли масалалар ечиш;
- кейс (реал клиник вазиятлар ва клиник вазиятли масалалар асосида case-study) ечиш;
- график органайзерлаш ишлаб чиқиш ва тўлдириш;
- кроссвордлар тузиш ва ечиш;
- презентация ва видеороликлар тайёрлаш ҳамда мустақил иш жараёнида кенг қўллаш ва ҳ.к.

4.3. Мустақил таълим ва мустақил ишларни ташкил этиш бўйича умумий кўрсатма ва тавсиялар:

Психиатрия, наркология модули бўйича мустақил иш аудитория ва аудиториядан ташқари ўтказилади.

Талаба мустақил ишни ташкил этишда қуйидаги шакллардан фойдаланилади:

- аудитория машғулотларидан ташқари тренажёр, муляж ва симуляцион залларда/марказларда тасдиқланган амалий кўникмаларни педагог назоратида сон ва сифат жиҳатдан бажариш ва амалий кўникмаларни ўзлаштириш дафтарларида акс эттириш;

–тиббиёт ОТМ клиникалари ва клиник ўқув базаларида аудиториядан ташқари ташкиллаштирилган клиник навбатчиликда тасдиқланган рўйхат асосида навбатчи шифокор-педагог назоратида стандартлаштирилган пациентлар (беморлар) курациясини ўтказиш ва олиб бориш, дори билан даволаш таҳлилини ёзиш ва навбатчилик дафтарларида акс эттириш;

- тиббиёт ОТМ клиникалари ва клиник ўқув базаларида аудиториядан ташқари ташкиллаштирилган клиник навбатчиликда тасдиқланган амалий кўникмаларни навбатчи шифокор-педагог назоратида сон ва сифат жиҳатдан бажариш ва навбатчилик дафтарларида акс эттириш;

- беморларни курация қилишда даволовчи ёки навбатчи шифокор билан иштирок этиш;

- аҳоли орасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, руҳий саломатликни сақлаш тамойиллари ҳақида суҳбат ва маърузаларни ўтказиш;

- айрим назарий мавзуларни ўқув адабиётлари ёрдамида мустақил ўзлаштириш;

- берилган мавзу бўйича ахборот (реферат) тайерлаш;

- модулнинг бўлимлари ёки мавзулари устида махсус ёки илмий адабиётлар (монографиялар, мақолалар) бўйича ишлаш ва маърузалар қилиш;

- вазиятли ва клиник муаммоларга йўналтирилган вазиятли масалалар ечиш;

- CASE (реал клиник вазиятлар ва клиник вазиятли масалалар асосида case-study) ечиш.

- моделлар яшаш, кроссвордлар тузиш, органайзерлар тузиш ва ҳ.к.

Психиатрия, наркология модули бўйича курс иши режада кўзда тутилмаган.

Модул бўйича талабалар билимини назорат қилиш турлари ва баҳолаш мезонлари

Психиатрия, наркология модули бўйича назорат турлари ва баҳолаш мезонлари ҳақидаги маълумот модул бўйича биринчи машғулотда талабаларга эълон қилинади.

Талабаларнинг модул бўйича ўзлаштириш даражасининг Давлат таълим стандартларига мувофиқлигини таъминлаш учун қуйидаги назорат турлари ўтказилади:

- жорий назорат (ЖН);
- оралик назорат(ОН);
- синов (ЯН)

Модулга ажратилган 4,0 кредитни талаба ЖН давомида йиғади.

ЖОРИЙ НАЗОРАТ (ЖН)

Жорий назоратда талабанинг модул мавзулари бўйича билим, амалий кўникма ва компетенцияларни эгаллаш даражасини аниқлаш ва баҳолаб бориш кўзда тутилади. Психиатрия, наркология модули бўйича ЖН оғзаки, ўргатувчи-назорат тестлари, тарқатма материаллари билан ишлаш, вазиятли масалалар, муляж ва фантомларда ишлаш маълумотларини ўрганиш, амалий кўникмаларни қадамма-қадам бажариш, беморлар билан ишлаш, клиник аудит ёзиш, уйга берилган вазифаларни текшириш ва шу каби бошқа шаклларда ўтказилиши мумкин.

Баҳолашда талабанинг билим даражаси, амалий машғулот материалларини ўзлаштириши, назарий материал муҳокамасида ва таълимнинг интерактив усулларида иштирокининг фаоллик даражаси, шунингдек, амалий билим ва кўникмаларни ўзлаштириш даражаси, компетенцияларни эгаллаш (яъни назарий, аналитик ва амалий ёндошувлар) ҳисобга олинади.

Ҳар бир машғулотда барча талабалар баҳоланиши шарт. Максимал балл 100, ўтиш бали 55 балл.

Жорий назоратда талабалар билими таълим моделига асосланган ҳолда қуйидаги босқичларда амалга оширилади: назарий ва амалий қисм (50:50).

Жорий назорат учун ажратилган 4,0 кредит семестр бўйича қуйидагича тақсимланади:

9-семестр - 2,0 кредит

Жорий назорат – 2,0 кредит;

Оралик назорат – 0 (ўтилиши мажбурий)

10 семестр – 2,0 кредит

Жорий назорат – 2,0 кредит;

Синов - 0 (ўтилиши мажбурий)

Талаба 9 семестрда белгиланган кредитларни тўплагандан кейин 10-семестр якунида синовли вазифани топширади ва ўтиш (саралаш) балидан ўтсагина кейинги семестрга ўтади. Талаба белгиланган кредитларни тўплагандан кейин семестр якунида синов (ЯН)га киритилади.

Жорий назоратда саралаш (ўтиш) баллидан кам балл тўплаган ва узрли сабабларга кўра назоратларда қатнаша олмаган талабага қайта топшириш учун, навбатдаги шу назорат туригача, сўнгги жорий назорат учун синов (ЯН)гача бўлган муддат берилади.

Модул бўйича талаба рейтинги қуйидагича аниқланади:

Балл	ECTS баҳо	ECTS нинг таърифи		Баҳо	Таърифи
86-100	A	"аъло" – аъло натижа, минимал хатоликлар билан	<p>модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>муаммоли саволларни аниқлаши, ўз қарашларини илмий-амалий тилда асослаб бера олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши ва уни қисқа вақт ичида илмий ва амалий масалаларни ечишда самарали қўллай олиши;</p> <p>ностандарт вазиятларда муаммоларни мустақил ва ижодий ҳал қила олиш қобилиятини кўрсата олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши;</p> <p>амалий масалаларни қисқа, асосланган ва рационал равишда ҳал этиши;</p> <p>модул дастурида тавсия этилган асосий ва қўшимча адабиётларни тўлиқ ва чуқур ўзлаштириши;</p> <p>модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаш, уларга танқидий баҳо бериш ва бошқа модуллар илмий ютуқларини қўллай олиши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаalarda фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда юқори</p>	5	аъло

			маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
81-85	В	"жуда яхши" – ўртадан юкори натижа, айрим хатоликлар билан	<p>модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши;</p> <p>стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда тўлиқ бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни тўлиқ эгаллаши;</p> <p>амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намоёиш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги;</p> <p>модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши;</p> <p>ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши,</p>	4	яхши

			вазифаларни бажаришда жуда яхши маданият даражасига эга бўлиши лозим;		
71-80	С	"яхши" – ўртача натижа, сезиларли хатоликлар билан	<p>модул дастурининг барча бўлимлари бўйича тизимли, тўла ва чуқур билимга эга бўлиши, зарур далиллар билан асослай олиши, аммо бир оз камчиликлар билан;</p> <p>терминологиядан (шу жумладан, илмий, хорижий тилда ҳам) аниқ, ўз ўрнида фойдаланиши, саволларга жавобни мантиқан тўғри, стилистик саводли равишда ифодалаши;</p> <p>ўз фикрини исботлашда ёки бошқа назарий материални баён қилишда юзага келган ноаниқликларни мустақил бартараф эта олиши;</p> <p>модулнинг таянч тушунчаларини билиши, қисқа вақт ичида илмий ва касбий вазифаларни қўйиш ҳамда ҳал қилишда ундан унумли фойдаланиши;</p> <p>стандарт вазиятларда муаммоларни ўқув дастури доирасида мустақил ҳал қила олиши;</p> <p>амалий кўникмаларни мустақил равишда бажара олиши (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) ва компетенцияларни эгаллаши, аммо бир оз камчиликлар билан;</p> <p>амалий машғулотларда норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни яхши билишини намоёниш қилиши, ушбу билимларни янги вазиятларда тўғри (лекин доим ҳам рационал эмас) қўллай олиши, бажарилган иш натижаларини етарли даражада расмийлаштира олмаганлиги;</p> <p>модул дастурида тавсия қилинган асосий адабиётларни ўзлаштириши;</p> <p>ўрганилаётган модул бўйича назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англай олиши ва уларга танқидий баҳо бериши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда</p>		

			бутун семестр мобайнида ижодий ва мустақил қатнашиши, гуруҳли муҳокамаларда фаол бўлиши, вазифаларни бажаришда яхши даражага эга бўлиши лозим;		
60-70	D	"қониқарли" – суи натижа, қўпол камчиликлар билан	<p>давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида етарли билим ҳажмига эга бўлиши;</p> <p>терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим хатоларга йўл қўйиши;</p> <p>жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намойиш қилишда қийналганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намойиш этиши;</p> <p>амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил аммо хатоликлар билан тўлиқ бажара олиши;</p> <p>компетенцияларни мустақил, аммо хатоликлар билан эгаллаши;</p> <p>модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши;</p> <p>педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши;</p> <p>ўқилаётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;</p>	3	Қони қарли
55-59	E	"ўрта" – минимал натижага тенг	<p>давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида қониқарли билим ҳажмига эга бўлиши;</p> <p>терминологияни ишлатиши, саволларга жавобларни тўғри баён қилиши, лекин бунда айрим қўпол</p>		

			<p>хатоларга йўл қўйиши;</p> <p>жавоб беришга ёки айрим махсус кўникмаларни намоиш қилишда қийналганда ва хатоларга йўл қўйганда, модул бўйича асосий тушунчага эга эканлигини намоиш этиши;</p> <p>амалий кўникмаларни (сифати ва белгиланган сони жиҳатдан) мустақил эмас ва хатоликлар билан тўлиқ бажара олиши;</p> <p>компетенцияларни мустақил эмас ва хатоликлар билан эгаллаши;</p> <p>модулининг умумий тушунчалари бўйича қисман билимга эга бўлиши ва уни стандарт (намунавий) вазиятларни ҳал этишда қўллай олиши;</p> <p>педагог ходим ёрдами билан стандарт вазиятларни ҳал эта олиши;</p> <p>ўқиётган модул бўйича асосий назариялар, концепциялар ва йўналишлар моҳиятини англаши, уларга баҳо бера олиши;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда педагог ходим раҳбарлигида қатнашиши, вазифаларни бажаришда етарли маданият даражасига эга бўлиши лозим;</p>		
31-54	FX	"қоникарсиз" – минимал даражадаги билимларни олиш учун қўшимча мустақил ўзлаштириши зарур	<p>давлат таълим стандартлари (талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса;</p> <p>илмий терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий мантиқий хатоларга йўл қўйса;</p> <p>назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса;</p> <p>амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.</p>	2	Қони қарсиз
0-30	F	"мутлоқ	давлат таълим стандартлари		

		қониқарсиз" – тўлиқ қайта ўзлаштириши лозим	(талаблари) доирасида фақат айрим фрагментар билимларга эга бўлса; терминларни ишлата олмаса ёки жавоб беришда жиддий ва қўпол мантиқий хатоларга йўл қўйса ёки умуман жавоб бермаса; назарий ва амалий машғулотларда пассив қатнашиб, вазифалар бажариш маданиятининг паст даражасига эга бўлса ёки умуман бажармаса; амалий кўникмаларга ва компетенцияларга эга бўлмаса, ўз хатоларини ҳатто педагог ходим тавсиялари ёрдамида ҳам тўғрилай олмаса.		
--	--	--	--	--	--

ОРАЛИҚ НАЗОРАТ (ОН)

ОНда талаба томонидан модулнинг бир неча мавзуларни ўз ичига олган бўлими ёки қисми бўйича билим ва амалий кўникмаларни ўзлаштириш даражаси баҳоланади.

Психиатрия, наркология модули бўйича бўйича ОН семестрда бир марта ўтказилади. ОНга ЖН бўйича тегишли кредитларни тўплаган талабалар киритилади. ОН кафедра мажлисининг қарори билан ёзма, оғзаки ёки тест (OSKE) шаклларида ўтказилади. ОНда саралаш бали (55балл) йиға олмаган талаба Синов (ЯН)га қўйилмайди.

Оралиқ назоратни ўтказиш жараёни кафедра мудир томонидан тузилган комиссия иштирокида даврий равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш тартиблари бузилган ҳолларда, оралиқ назорат натижалари бекор қилинади ва оралиқ назорат қайта ўтказилади.

СИНОВ

ЖНга ажратилган кредитларни тўлиқ тўплаган талаба Синовга киритилади. Синовда талабанинг билим, кўникма ва малакалари модулнинг умумий мазмуни доирасида баҳоланади. Синов модул бўйича ўқув машғулотлари тугаганидан сўнг кафедрада оғзаки, ёзма, тест OSCE шаклларида ўтказилади. Синовда 55 саралаш баллини йиға олмаган талаба Синовдан ўтмаган ва модулни ўзлаштирмаган деб ҳисобланади (ЖНда тўлиқ кредитни йиғган бўлса ҳам).

Таълим муассасаси ректорининг буйруғи билан ички назорат ва мониторинг бўлими раҳбарлигида тузилган комиссия иштирокида Синовни ўтказиш жараёни даврий равишда ўрганиб борилади ва уни ўтказиш

тартиблари бузилган ҳолларда Синов натижалари бекор қилинади ва Синов қайта ўтказилади.

Касаллиги сабабли Синовдан ўтолмаган талабаларга факультет декани фармойиши асосида, ўқишни бошлаганидан сўнг икки ҳафта муддатда топширишга рухсат берилади.

Семестр якунида Синовдан ўтолмаган талаба академик қарздор ҳисобланади.

Академик қарздор талабаларга семестр тугаганидан кейин қайта ўзлаштириш учун бир ой муддат берилади. Шу муддат давомида модулни ўзлаштира олмаган талаба факультет декани тавсиясига кўра белгиланган тартибда ректорнинг буйруғи билан талабалар сафидан четлаштирилади.

Талаба назорат натижаларидан норози бўлса, модул бўйича назорат тури натижалари эълон қилинган вақтдан бошлаб бир кун мобайнида факультет деканига ариза билан мурожаат этиши мумкин. Бундай ҳолда факультет деканининг тақдимномасига кўра ректор буйруғи билан 3 (уч) аъзодан кам бўлмаган таркибда апелляция комиссияси ташкил этилади.

Апелляция комиссияси талабаларнинг аризаларини кўриб чиқиб, шу куннинг ўзида ҳулосасини билдиради.

Баҳолашнинг ўрнатилган талаблар асосида белгиланган муддатларда ўтказилиши ҳамда расмийлаштирилиши факультет декани, кафедра мудири, ўқув бўлими ҳамда ички назорат ва мониторинг бўлими томонидан назорат қилинади.

5. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбалари

5.1. Асосий адабиётлар:

1. Абдуллаева В.К. Психиатрия, наркология и детская психиатрия. Учебник. 2020 г.
2. Ходжаева Н. И., Шоюсупова А.У. Психиатрия : Тиббиёт институтлари талабалари учун дарслик. – Тошкент : Мехридарё, 2011 й.
3. Абдуллаева В.К., Шарипова В.К., Боборахимова С.Б., Искандарова Ж.М. “Хусусий психиатрия”. Ўқув қўлланма. Тошкент, Наврўз нашриёти, 2015. (электрон лотин тилида)

5.2. Қўшимча адабиётлар:

1. Абдуллаева В.К. Психиатрия, наркология и детская психиатрия. Учебник. 2020 й. (электрон)
2. Аграновский М.Л. Общая психология и психопатология. Учебное пособие. Андижан, ОАО “ANDIJON NASHRIYOTI”, 2010. Аграновский М.Л. Частная психология и психопатология. Учебное пособие. Андижан, ОАО “ANDIJON

NASHRIYOT-MATBAA”, 2007.

3. Незнанов Н.Г. Психиатрия. Учебник. М.: ГЭОТАР-медиа, 2010.

4. Donald W. Black, Nancy C. Andreasen. Introductory textbook of psychiatry. — Sixth edition, 2014.

5.3. Интернет сайтлари:

1. www.ziyonet.uz;
2. www.s-psy.ru
3. www.psychiatry.ru,
4. www.medlibrary.ru
5. www.medline.ru
6. www.med.ru

“ПСИХИАТРИЯ, НАРКОЛОГИЯ” МОДУЛИДАН СИЛЛАБУС

“Психиатрия, наркология” модулидан силлабус			
Модулнинг тўлиқ номи	Психиатрия, наркология		
Модул коди: 3.17	Кредит ҳажми: умумий - 4,0 кредит Шундан: 9-семестр -2,0 кредит Жорий назорат – 2,0 кредит; Оралиқ назорат – 0 (ўтилиши мажбурий) 10 семестр – 2,0 кредит Жорий назорат – 2,0 кредит; Синов - 0 (ўтилиши мажбурий)	Модул ўтилиш даври: 9-10 семестр	ECTS value:
Таълим йўналиши	5510100 – «Даволаш иши» 5511100 – «Профессионал таълим» (5510100- Даволаш иши)	5 босқич бакалаврлари	
Модулнинг давомийлиги	15 кун		
Ўқув соатлари ҳажми:	Жами соат:	144	
	Шунингдек:		
	маъруза	10	
	амалий машғулот	44	
	клиник ўқув амалиёти	36	
	мустақил таълим	54	
Ўқув модулининг статуси	Клиник модулар блоки		

ОТМ номи, манзили	Тошкент тиббиёт академияси, Фаробий 2 уй	
Кафедра номи	Психиатрия, наркология	
Мазкур курснинг ўқитувчилари ҳақида маълумот	Маърузачиларнинг Ф.И.Ш. Амалий машғулот ўтказувчиларнинг Ф.И.Ш.	E-mail: E-mail:
Машғулот вақти ва жойи		
Модулнинг мазмуни	Психиатрия, наркология модули бўлажак мутахассисни кишлоқ оилавий поликлиника ва оилавий поликлиникаларда касалликларни олдини олиш, ташхислаш, даволаш ва реабилитация ўтказиш модули бўлиб ҳисобланади.	
Пререквизитлар	Анатомия, биохимия, физиология, психология, фармакология	
Постреквизитлар	Клиник олди ва клиник модуллар блоки	
Модулнинг мақсади	Талабаларни клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга қаратилган услубларни замонавий педагогик технологиялар орқали психиатрик ва наркологик касалликларнинг келиб чиқиш сабаблари, клиник кўринишлари, кечиш турлари, ташхис ва қиёсий ташхислари ҳамда даволаш ва парвариш усуллари, касалликни олдини олиш чора – тадбирларини ўргатишдан иборатдир.	
Модулнинг вазифалари	Модулнинг бўлимларига тегишли билимлар билан талабаларни босқичма – босқич таништира бориш, ўргата бориш ва кўникмаларни ҳосил қилиш; янги педагогик технологияларни дарс жараёнига тадбиқ этиб, талабани клиник фикрлаш қобилиятини ўстириш ва билимини сақлаш даражасини ошириш; талабанинг клиник фикрлаш қобилиятини ўстиришга; модул соҳасига тааллуқли психиатрик ва наркологик беморларни ташхиси ва қиёсий ташхис босқичларини, даволаш, парвариш ва профилактика усулларининг зарурий жиҳатлари тўғрисида маълумот бериш.	
Модул бўйича талабалар билими, кўникма ва малакаларига кўйиладиган талаблар	<p>Талаба:</p> <p>«Психиатрия, наркология» модулини ўзлаштириш жараёнида амалга ошириладиган масалалар доирасида бакалавр:</p> <p>--Этика ва деонтологиянинг асосий принциплари;</p> <p>-Аҳолига психиатрик ва наркологик ёрдамни ташкиллаштиришнинг асосий принциплари;</p> <p>-Психиатрия, наркологияда қўлланилувчи асосий замонавий текширув усулларини;</p> <p>- Кенг тарқалган рухий ва наркологик касалликларнинг этиопатогенези, клиникаси, кечуви ва прогнози;</p> <p>- Психофармакотерапия ва психопрофилактиканинг асосий принциплари тўғрисида тасаввурга эга бўлиши;</p> <p>- Психиатрик ва наркологик беморларда асосий текшириш усулларини ўтказишни (сўров, кўрик, рухий ҳолатни баҳолаш);</p> <p>- етакчи клиник синдромни ажрата олишни;</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> - клиник симптоматикаси ўхшаш касалликларни қиёсий ташхислаш; - руҳий ва наркологик беморларни амбулатор даволаш ва госпитализация қилиш учун кўрсатмаларни аниқлашни; - психопрофилактика ва психогигиенанинг чора тадбирларини билиши ва улардан фойдалана олиши; -Руҳий беморларда профессионал сўров ўтказиш ва уларнинг руҳий ҳолатини ёритиш; - Психомотор қўзғалишни бартараф этиш ва беморларни фиксациясини амалга ошириш; - ПАВ(психоактив восита)га қарамликнинг объектив белгиларини аниқлаш; - Ўткир алкохол интоксикациясида биринчи ёрдам кўрсатиш; - Нейролептик синдромни бартараф қилиш; - Суицидал хулқли беморларни аниқлаш ва уларга ёрдам кўрсатиш; - Эпилептик тутқаноқ ва эпилептик статусда шошилишч ёрдам кўрсатиш каби малакаларга (шу жумладан клиник амалий қўникмаларига) эга бўлиши керак.
Таълим бериш усуллари	Маъруза, амалий машғулотлар, клиник ўқув амалиёти
Таъминот	видеофильмлар, мультимедияли ва ўқитувчи компьютер дастурлардан, ўқитиш методикасидаги янги технологиялардан, мавзулар бўйича назарий билимларни сўрашдан фойдаланилади; бакалаврларнинг мустақил иши, индивидуал ва гуруҳли презентациялар, уйга берилган вазифаларни тайёрлаш, рефератлар ёзиш, тестлар, вазиятли масалалар ва бошқалар.

Ўқитиш натижалари:

Модулни якунлаганда талаба билади:

1. Этика ва деонтологиянинг асосий принципларини;
2. Аҳолига психиатрик ва наркологик ёрдамни ташкиллаштиришнинг асосий принципларини;
3. Психиатрия, наркологияда қўлланилувчи асосий замонавий текширув усулларини;
4. Кенг тарқалган руҳий ва наркологик касалликларнинг этиопатогенези, клиникаси, кечуви ва прогнозини;
5. Психофармакотерапия ва психопрофилактиканинг асосий принципларини;
6. Психиатрик ва наркологик беморларда асосий текшириш усулларини ўтказишни (сўров, кўрик, руҳий ҳолатни баҳолаш);
7. Етакчи клиник синдромни ажрата олишни;
8. Клинк симптоматикаси ўхшаш касалликларни қиёсий ташхислашни;
9. Руҳий ва наркологик беморларни амбулатор даволаш ва госпитализация

қилиш учун кўрсатмаларни аниқлашни;

10. Психопрофилактика ва психогигиенанинг чора тадбирларини.

Модулни якунлаганда талаба бажара олади:

1. Руҳий беморларда профессионал сўров ўтказиш ва уларнинг руҳий ҳолатини ёритиш;
2. Психомотор қўзғалишни бартараф этиш ва беморларни фиксациясини амалга ошириш;
3. ПАВ(психоактив восита)га қарамликнинг объектив белгиларини аниқлаш;
4. Ўткир алкоголь интоксикациясида биринчи ёрдам кўрсатиш;
5. Нейролептик синдромни бартараф қилиш;
6. Суицидал хулқли беморларни аниқлаш ва уларга ёрдам кўрсатиш;
7. Эпилептик тутқаноқ ва эпилептик статусда шошилиш ёрдам кўрсатиш.